36863 Wijziging van de Kieswet in verband met het stellen van nadere regels voor bijstand in het stemhokje

Nr. 26 Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 september 2026

Bij de behandeling van het wetsvoorstel ‘bijstand in het stemhokje’ (Kamerstuk 36863) op 1 juli jl. heb ik toegezegd om u na de zomer te informeren over de voorbereidingen die worden getroffen om het wetsvoorstel in te voeren.

Het wetsvoorstel houdt in dat alle kiezers hulp in het stemhokje kunnen krijgen door een stembureaulid. Kiezers met een fysieke beperking behouden het recht op hulp in het stemhokje door een persoon naar keuze. Het wetsvoorstel ligt nu bij de Eerste Kamer en het streven is dat de wet per 1 januari 2027 in werking treedt, zodat de nieuwe regels van kracht zijn bij de verkiezingen in maart 2027.[1] Voorwaarde hiervoor is dat de Eerste Kamer voor het einde van het jaar met het wetsvoorstel instemt.

In deze brief laat ik weten wat ik in samenwerking met de ketenpartners doe om de implementatie van het wetsvoorstel zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Voorlichting kiezers

Kiezers moeten goed geïnformeerd worden over de nieuwe regels voor hulp in het stemhokje. Daarom laat ik een communicatieplan opstellen en een aantal communicatiemiddelen ontwikkelen, zoals posters voor in het stemlokaal, een flyer, een (animatie)video en social mediaberichten. De communicatiemiddelen worden onder andere via gemeenten en belangenorganisaties verspreid. De planning is dat het communicatieplan begin oktober 2026 gereed is en de communicatiemiddelen medio december 2026. Om te zorgen dat kiezers die mogelijk gebruik willen maken van hulp in het stemhokje de nieuwe regels kennen, wordt bij de communicatie wordt extra aandacht besteed aan mensen met een verstandelijke beperking, mensen met dementie en mensen die laaggeletterd zijn. Belangenorganisaties zijn betrokken bij het ontwikkelen, testen en verspreiden van de communicatiemiddelen.

Uitvoering van de wet

Bij het opstellen van het wetsvoorstel bijstand in het stemhokje is als uitgangspunt gehanteerd dat de wet uitvoerbaar moet zijn voor gemeenten. Een van de voorwaarden hiervoor is dat gemeenten goed toegerust zijn om de wet uit te voeren en dat kiezers op de hoogte zijn van de nieuwe regels. De voorbereidingen die worden getroffen dragen hieraan bij. Met dit wetsvoorstel krijgen stembureauleden extra taken. Dit komt bovenop de nieuwe taken die zij in de afgelopen jaren hebben gekregen. Vanaf inwerkingtreding van de wet ontvangen gemeenten structureel 3 miljoen euro extra per jaar. Gemeenten kunnen dit geld bijvoorbeeld gebruiken om een extra stembureaulid of een

[1] In maart 2027 zijn de verkiezingen voor de provinciale staten, waterschappen, eilandsraden en de kiescolleges Caribisch Nederland en het kiescollege niet ingezetenen.

gastheer of gastvrouw in het stembureau aan te stellen. Als de Eerste Kamer voor het einde van het jaar met het wetsvoorstel akkoord gaat, worden de middelen in 2027 met de meicirculaire van het gemeentefonds beschikbaar gesteld.

Ik vind het van groot belang dat gemeenten en stembureauleden het wetsvoorstel goed kunnen uitvoeren. Tegelijkertijd ben ik mij bewust van de druk die gemeenten en stembureauleden ervaren in de organisatie en uitvoering van het verkiezingsproces. De gemeenten en de Kiesraad wijzen hier ook op in hun brieven over de implementatie van het wetsvoorstel. De Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) benoemt een aantal randvoorwaarden om het wetsvoorstel in de praktijk te laten slagen. Deze randvoorwaarden betrek ik bij de verdere voorbereidingen en de gesprekken die ik hierover heb met gemeenten en de Kiesraad.

Instructie en voorlichting gemeenten

Gemeenten en openbare lichamen in Caribisch Nederland zijn verantwoordelijk voor de organisatie van verkiezingen. Zij worden hierbij door de Kiesraad ondersteund. De Kiesraad maakt bijvoorbeeld een instructie voor de implementatie van het wetsvoorstel bijstand in het stemhokje. Dit doet de Kiesraad in overleg met gemeenten, belangenorganisaties, de VNG, de NVVB en het ministerie van BZK. In de instructie staat wat de wet inhoudt en is aandacht voor de werving en het opleiden van stembureauleden, de inrichting en toerusting van het stemlokaal en de voorlichting van kiezers. Ook staan hier leerdoelen in voor stembureauleden. De Kiesraad is van plan om de instructie in oktober 2026 via de Toolkit verkiezingen aan gemeenten beschikbaar te stellen.

Verder organiseert de Kiesraad in het najaar een webinar voor gemeenten over de nieuwe regelgeving. Gemeenten worden op de hoogte gesteld van welke voorbereidingen er worden getroffen om hen te ondersteunen en wanneer welke instrumenten beschikbaar worden gesteld. Dit gebeurt via de instructie voor gemeenten en de nieuwsbrief van de Kiesraad. Daarnaast past de Kiesraad informatie op zijn website aan, bijvoorbeeld door in de Toolkit verkiezingen informatie over de nieuwe regels op te nemen. Tot slot besteedt de Kiesraad aandacht aan de nieuwe regels voor hulp in het stemhokje tijdens bijeenkomsten voor gemeenten die de Kiesraad in het najaar over de verkiezingen organiseert.

Opleiding van stembureauleden

Met het wetsvoorstel is hulp in het stemhokje straks in alle stembureaus mogelijk. Bij de verkiezingen kan gestemd worden in ruim 9.000 stembureaus. Op ieder stembureau zijn minimaal drie stembureauleden aanwezig. Al deze stembureauleden worden opgeleid voor deze nieuwe taken. Dit wordt gedaan bij de reguliere opleidingsmomenten die ieder stembureaulid voorafgaand aan een verkiezing doorloopt.

Gemeenten zorgen ervoor dat stembureauleden worden opgeleid en in staat zijn om hun werkzaamheden op het stembureau goed uit te voeren. De Kiesraad biedt hiervoor de volgende ondersteuning:

- De Kiesraad neemt in zijn eigen e-learning informatie op over de nieuwe regels over hulp in het stemhokje. Het streven is dat de e-learning in december 2026 klaar is.
- De Kiesraad verwerkt de nieuwe regelgeving in de hand-out stembureauinstructie voor op het stembureau. Het streven is dat deze in december 2026 klaar is. De Kiesraad zal deze hand-out fysiek aan gemeenten toesturen.

Ketenpartners

In de voorbereiding van de implementatie van het wetsvoorstel werk ik samen met de Kiesraad, de VNG en de NVVB. De Kiesraad en de NVVB hebben mij in dat kader een brief gestuurd met aandachtspunten voor de invoering van het wetsvoorstel (zie bijlagen). Deze brieven sluiten aan bij het belang dat ik hecht aan zorgvuldige implementatie van het wetsvoorstel. De voorbereidingen die worden getroffen en het extra geld dat beschikbaar wordt gesteld zijn erop gericht om gemeenten hierbij zoveel mogelijk te ondersteunen. De aandachtspunten van de Kiesraad en de NVVB betrek ik bij de verdere voorbereiding van de invoering van het wetsvoorstel. Ook zal ik deze bespreken tijdens het regulier overleg met de Kiesraad, de VNG en de NVVB.

Evaluatie

In het wetsvoorstel ‘bijstand in het stemhokje’ staat dat de wet binnen vijf jaar na inwerkingtreding wordt geëvalueerd. Uw Kamer heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel het amendement Flach nr.11 aangenomen.[2] Dit amendement houdt in dat de evaluatie niet alleen na 5 jaar wordt gedaan, maar ook na de eerstvolgende verkiezingen de werking van de wet wordt geëvalueerd.

Om de wet goed te kunnen evalueren stel ik een evaluatiekader op. Hierin staat wat de doelen zijn van de evaluatie, welke evaluatievragen er zijn en hoe de data voor de evaluatie worden verzameld. Dit kader stem ik af met de Kiesraad, de VNG, de NVVB en Ieder(in). Ook bespreek ik met belangenorganisaties voor mensen met een verstandelijke beperking, mensen die laaggeletterd zijn en mensen met dementie hoe ervaringen met hulp in het stemhokje het beste opgehaald kunnen worden. In de reguliere evaluatie van verkiezingen zullen de effecten van het wetsvoorstel worden meegenomen.

Bij evaluatie van de verkiezingen van maart 2027 zal ik in overleg met de ketenpartners nagaan hoe de uitvoering van het wetsvoorstel en voorlichting aan kiezers, gemeenten en stembureauleden is verlopen en welke knelpunten zich hierbij voor hebben gedaan. Zodat hiervan kan worden geleerd en waar nodig procedures kunnen worden aangepast ter voorbereiding op volgende verkiezingen.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
P.E. Heerma

[2] Kamerstukken II, vergaderjaar 2025/26, 36863, nr.11.